

John Peckham (1230k.-1292) :

A Fülemile¹

Fülemile, hírnöke
Tavas eljöttének,
Ki jelented, hogy eső
S lucskok eltűnének,
Édes-lágyan hízeleg
Szájadból az ének.
Okosságos kismadár,
Gyere hozzám, kérlek!

Jöjj hamar, magam helyett
Barátomhoz küldlek,
Simogató zenéddel
Nála települj meg,
Dalaiddal bánatát,
Könnyeit töröljed,
Jaj, hogy még az én szavam
Oda nem repülhet!

Hát jó szívvel megsegítsd
Az én gyarlóságom,
És köszöntséd édesen
Egyetlen barátom.
Mondd el neki: a szívem
Széles e világon
Nyugodalmat nem talál
Míg viszont nem látom.

Ha valaki kérdené,
Miért éppen téged (391. alja)
Választalak, hogy értem
Ezeket elvégezd,
Tudja meg: olvastam én
Rólad oly igéket,
Hogy törvényt vagy tisztelő
És tetsző az égnék.

Azért édes jóbarát,
Jól figyelmezz kérlek:
Mert ha e madár dalát

¹ Sík Sándor (előszó, ford.): Himnuszok könyve, 390-433. (latin- magyar kétnyelvű kiadás).

Szívvel jól fölérted,
Ha példáját követed,
És sugall a Lélek:
Leszel immár mestere
Mennyei zenének.

E madárról írva van:
Amikor halála
Közeledtét érezi,
Fölrepül egy fára,
Torkát dalra nyitja meg
Hajnal virradtára,
És a lelkét teszi rá
Sokszerű dalára.

Megelőzi éneke
Hajnal hasadását,
Ám ha látja *prima*-tájt
Nappal pirulását,
Édesebb hang váltja fel
Dala harsogását,
Nem ismeri pihentét,
Sem elfáradását.

Mikor jó a *tertia*,
Nem hogy csendesedne,
Inkább még nagyobbra nő
Szíve dalos kedve, (393. alja)
Torka szinte kiszakad,
Mégis egyre szebbre,
Magasabbra tör dala
Neki tüzesedve.

Ám a forró déli nap
Izzó sugarával
Majd a szívét veti szét,
Szinte tűzhalált hal.
„Óci, óci” – így kiált
Ő szokott szavával,
S elhagyják érzékei
Éneke fogytával.

Szegény fülemile így
Elfogy énekestül
Egy hang tör még remegő

Kis csőrén keresztül.
De mikor a *nóna* jó,
Többé meg se rezdül,
Szívecskéje meghasad,
Meghal mindenestül.

Meghallottad, jóbarát,
A fülemilének
Milyen szép szokása van.
Szómban egy a lényeg:
Ez a kis dalos madár,
Ez az édes ének
Misztikus példázata
Krisztus törvényének.

Nos, a Fülemile hát
(Mindenek belátják):
Lélek, akit az erény
S a szeretet átjár,
Ki ha szívben szemléli
Mennyei hazáját, (395. alja)
Épp eléggé tetszetős
Dalra nyitja száját.

Szítani a szent reményt,
Mely lelkében támad,
Egy titokzatos napot
Gondol el magának,
S nagy jótéteményeit
Isten irgalmának
Képzeli e drága nap
Órái sorának.

Hajnal, avagy szürkület
Az a boldog öltő,
Mit összülőnk az Isten
Kegyelmében töltött,
Príma: mikor az Isten
Embertestet öltött,
Tertiának mondatik:
Amíg élt a földön.

Sexta: hogy a gonoszság
Kötelet vet rája,
Gyötri, veri, pökdösi,

Húzza, taszigálja,
Átszegezi tagjait,
Feszíti a fára,
Vérbe vonja szent fejét
Töviskoronája.

Haldoklik a keresztfán
Krisztus: ez a *Nóna*.
Mondja: „Beteljesedett”,
Mi megírva róla.
Megzavarta a pokolt,
S a Sátánt ez óra.
Vecseryére: Urunkat
Teszik nyugovóra.

* (397. alja)

Jutván órájára így
Napja végszakának,
Veti végét immáron
Lelki halálának,
S keresztféjére száll amaz
Erős Oroszlánnak,
Ki megtörte kapuit
Immár a halálnak.

S íme tüstént fölzeneg
Szíve muzsikája:
Hajnal-órán kezdve el,
Buzgón intonálja,
Ő teremő Istenét
Áldja és imádja,
Kinek létrehozta őt
Kegyelmes csodája.

„Én kegyelmes Alkotóm,”
(Töri meg a csendet)
„Engem a Te jóságod
Bősége teremtett.
Dicsőséged fényében
Sorsossá teszen meg,
Engem, boldog részesét
Ingyen szerelmednek.

Ó mily csoda méltóság

Lőn kiszabott sorsom:
Lelkemben az Istennek
Képe mását hordom.
Sőt ez a nagy méltóság
Még nőtt volna folyton,
Ha az Isten törvényét
Láb alá nem oldom.

Mert akartad, örökre,
Megersimuljak hozzád, (399. vége)
Ó te legfőbb Szeretet,
S ama boldog Ország
Legyen édes otthonom,
Ahol csak Te olnád
Gyermekednek testi és
Lelki éhe-szomját.

Gyermekedről továbbá
Azt végzéd kegyesen,
Hogy az égi seregek
Közé jusson egyszer.
Ekkora kegyelmekért
Hálás hogy lehessen?
Nincsen erre módja más,
Csak egy: hogy szeressen.

Ó, egyetlen édesség,
Életünk zamatja,
Üdvös Rabló, ki szívünk
Magához ragadja!
Ami vagyok, amim van,
Lelkem neked adja,
Mindenestül magamat
Bízában egymagadra!"

Óci! – mondja ez a szív
Szorongás közt zengvén
Örvendező éneket.
Érzi, úgy van rendjén,
Hogy szeresse Istenét
A szegény teremtmény,
Aki annyi gonddal őt
Óvta, mint a szemfényt.

*

Így a lélek meditál

Hajnalvirradóra, (401. alja)
De mikor a *Príma* jó,
A kellemes óra,
Akkor a nagy dolgokat
Veszi fontolóra:
Hogy az Ige testet ölt
S lesz a föld lakója.

Átjár rajta tűzesen
A szeretet tőre.
Szíve-lelke megremeg,
Néz a Csecsemőre:
Embermódra sirdogál
A világ szerzője.
Így tiporja le a bűnt,
S megszabadít tőle.

„Ó, kegyelmek kútfeje”,
Sírva ezt kiáltja,
„Hogy került rád a kemény
Szegénység gúnyája?
Ki mondta, hogy lealázd
Magad a világra?
Semmi más: a szeretet
Olthatatlan lángja.

Olthatatlan szeretet
Lángol itt lobogva!
Szeretetnek lett az ég
Fejedelme foglya,
Körülveszi szentséges
Kötelei bogja:
Szegény ember fiának
Pólyácskáit hordja.

Édes, édes kisiú,
Kinek nincsen párja!
Boldog, aki testecskéd
Karjaiba zárja, (403. vége)
Kezed-lábad csókolja,
S ha valamid fájna,
Becézgetve melletted
A reggelt kívárja.

Jaj, hogy mért nem szabadott

Jászolánál lennem,
Sírva, hogyha sírdogált,
Karjaimba vennem,
Gyöngé teste tagjait
Melengetve mellen,
Betakarni, védeni
Mind a világ ellen.

Nem húzódna tőlem Ő,
Bizony, én úgy vélem,
Tán még mosolyogna is,
Sőt, ha szerencsétlen
Árva, sírni kezdenék,
Még ő sírna vélem,
S bűnöm megbocsátaná,
Erősen remélem.

Boldog lettem volna én,
Hogyha akkorában
Sűröghettem volna ott
Ő szolgálatában
Segíteni Máriát,
Csak egyszer napjában
Megcsókolnom engedné
Jutalom fiában.

Szorgoskodtam volna, ha
Fürdőjét csinálják,
Vittem volna vállamon
Kútra kis kannáját,
Könnýtgetném boldogan
Mária munkáját, (405. alja)
Ó, de mosnám szívesen
Pici pelenkáját.”

Kél a jámbor szívben így
A szegénység vágya.
Szűkös kosztra éhezik
És hitvány ruhákra,
Gyönyörűség lesz neki
Munka izzadsága,
S e világnak ékei:
Hívságok hívsága.

*

Így a *Príma* énekét
Buzgón recitálva
Az Úr Jézus kiskorát
Szépen végigjárja,
S hangot váltva átmegyén
Már a *Tertiára*:
Krisztus szenvedése jó,
Szív okulására.

Sírva veszi sorra most
Annyi fáradását,
Éhét, szomját, hév-fagyot,
Arca izzadását,
Mindezt: hogy a bűnösök
Példa gyanánt lássák,
S ne késsenek kezdeni
Éltük jobbulását.

Tüzesítvén szavait
A szeretet lángja,
Óci, óci, zengedez
E boldog madárka,
Kívánczik meghalni
Erre a világra,
Szemét immár szemében
Annak minden csábja. (407. lap vége.)

Zengi azért: „Én Uram,
Édes prédikátor,
Atyja vagy a szegénynek,
Számúzóttnek sátor,
El nem fordulsz bűnbánók
Könnyhullatásától.
Fusson Uram, utánad
Bűnös és a jámbor.

Mérték vagy az igaznak,
Élete zsinórja,
Tükre vagy a bűnösnek,
Szelíd megrovója,
Fáradtaknak, gyengéknek
Felfrissítő sója,
Orvosság vagy, hathatós,
Betegségre, kórra.

Megnyitád a szeretet
Első iskoláját:
Ne keressünk semmi mást:
Isten glóriáját,
Hajítsuk el e világ
Malomkő-igáját;
Lelkünk vissza így nyeri
Hófehér ruháját.

Iskolád az esztelen
Világ csúfra vette,
Üdvös tanításait
Megvetvén felette;
Mégsem fizettél neki
Rosszal rossz helyett Te,
Sőt a bűnöst Atyáddal
Még kibékítetted.

Mivelhogy tulajdonod
Irgalmas ítélet (409. vége)
Szereted, ha szeretnek,
Jobban, mint ha félnek.
Szépszerével szereted
Ha tehozzád térnek,
Nem ha vesszőzés alatt
Hajlítanak térdet.

Irgalmadnak részesült
Végzetlenében,
Kit házasságtörésnek
Érték rajt bűnében.
S Magdolna is, akinek
Bánata fejében
Annyi megbocsáttatott
S adatott helyében.

De hogy is számláljam el
Valamennyit végül,
Ki elindult szavadon
S bűnéből kiszépült,
Akinek kegyelmeden
Jobb erkölcsse épült,
S kiszabadult a kaján
Ellenség cselébül.

Boldog, akit a Mester
Maga mellé híván,
Lábainál ülhetett,
Mint buzgó tanítvány,
S ajakáról mennyei
Édes mézet szíván,
Lőn számára minden más
Keserű és hitvány.” –

Ezeket és ilyeneket
Mikor végigéli,
Már a lélek hangjait
Nagyobbakra méri, (411. lap alja)
Egyre tisztább tűzre gyúl
Az Urat dicséri:
Így aztán a *Tertia*
Véget is fog érni.

*

„Óci, óci” – kiáltoz
Már a lélek aztán
Nagykeserves könnyeket
Hullatván a Sextán,
Dicsőítő dalával
Krisztust siratozván,
Aki annyit szenvedett
Ő bűnét lemosván.

Szinte részeggé teszi
A lelket ez óra,
Buzgósága délre hág,
Déli fordulóra.
S hogy szerelme lángjait
Szítsa lobogóra,
Elmélkedni átmegyen
Már a Passióra.

Könnyhullatva kesereg
Ama drága Barány:
A Szepplőtlen Áldozat
Töviskoronáján,
Átszegezett tagjain,
Ostortépte vállán,

És a tátongó seben
Átvert szíve táján.

„Óci” – hangzik újra fel
Jámbor zokogása,
„Óci, óci, nyomorult
Lelkemet megrázza (413. vége)
Mefeszített Istenem
Arca sápadása
S megtört drága két szeme
Végső hervadása.

Így kellett hát Teneked,
Kegyesszívű Bárány,
Ily méltatlan halni meg
A gyötrelmek fáján!
Te akartál győzni így,
Ilyen kínok árán!
A szeretet nagy Jele
Ez a véres látvány!

A szeretet jele ez,
Szeretet szokása,
Hogy a legnagyobbat is
Semmiségnek lássa.
Szeretetből így magad
Adod pusztulásra:
Tanúsítja sebeid
Sűrű vérhullása.

Új barát vagy, gyenge must,
Új szőlő virága;
Megmondotta már a Bölcs
Igaz tanúsága,
Új bor vagy Te, valóban:
Édessége lángja
Drága tested szétveti:
Nem fér hordajába.

Aki bánja bűneit,
Mindebből láthatja,
Hogy az Úr Jézus magát
Szívből neki adja.
E jelektől menekül (415. alja)
A Hazugság Attya,

És lohad a lázadó
Bűnnek indulatja.

Óci, óci, kiáltok
Láttán e jeleknek.
Édes Jézus, jaj, de fáj,
Hogy csak így szeretlek!
Bár a béklyó fegyelem
Fogná lelkeket meg,
Hiszen értem foglya vagy
Te is szeretetnek.

Halászorgot így vetett
A szeretet néked;
Hogy a bűnös emberért
Megszervenni készített.
Tűzött horga hegyére
Tetszetős csalétket:
Hogy a bűnös lelkeket
Ez szerzi meg néked.

Nem volt e horog hegye
Néked ismeretlen,
Téged elriasztani
Nem elég kegyetlen.
Sőt, elébe siettél,
Kívánván szívedben
E csalétket, mivelhogy
Drága volt szemedben.

Mivel tehát szerettél
Engem nyomorultat,
A halálos nyílhegyet
Öntestedbe szúrtad,
Áldozatul ajánlván
Magadat az Úrnak,
S tetted így, hogy bűneim
Láncai lehulltak. (417. vége)

Persze, hogy sóhajtozom,
Sóvárgok utánad,
Ki méltatlan szívemet
Oly nagyon kívánod. (Ell. a latint... kívántad jobb rím lenne)
Egyre égőbb vágyra gyújt
Érettem kiállott

Embertelen passiód
S gyötrelmes halálad.

Bizony immár nem elég
Sóhajokban égnem,
De sőt Jób igéjeként
Hajamat kell tépnem,
Raknom kell már fészket
Oldalad sebében,
S kilehelni lelkem ott
Szeretet tüzében.

Míg veled meg nem halok,
Nincs számomra béke.
Óci, óci – jajomnak
Soha nem lesz vége,
Vágy nyilától szívemnek
Soha menedéke,
Legyek érte balga bár
A világ szemében.”

S kiált, mint az eszelős:
„Nosza, hóhér, jöszte,
Odaszögezz engem is
Ahol az Ő teste!
Édes halál énnekem
Krisztusom keresztje,
Csak haldokló két karom
Általölhelhesse.

Semmi ádáz kínjaim
El nem símogatja, (419. vége)
De sőt minden óra még
Mélyebbre maratja;
Egy csak ennek orvosa:
Hogyha megáztatja
Szíved buzgó kútfeje
Édes áradatja.

Édes orvos, szívemet
Nem késsel riasztod,
Bűnök daganatjait
Szépen lelohasztod,
És magadhoz öleled,
Benne felgyulasztod

A szeretet szent tüzét,
Gyógyító malasztot.

Jaj, halálos hályog ült
A világ szemére:
Nincsen írja bűn-ütött
Végzetes sebére,
Mégsem adja életét
Orvosa kezére,
Pedig átvert oldalán
Érte csordul vére.

Jaj, hogy ezt a szenvedést,
S amit kaptál tőle,
Balga ember, nem veszed
Már elméledőre!
Hiszen itt szaggattatott
Szét a Rabló töre,
S ezer áldás származott
Számodra belőle.

Testét adta, hogy legyen
Feltápláló étked,
Kicsorduló vérivel
Mosogatta vétked, (421. alja)

Édes szíve belsejét
Feltakarta néked,
Bizonyoságot így adott,
Hogyan szeret téged.

Drága fürdő ez a vér,
Ez az étel édes.
Aki méltón ízleli,
Kulcs annak az éghez.
Munka annak nincs nehéz,
Aki benne részes.
Hitvány lélek, kinek ez
Nem gyönyörűsleges.

Hitvány lélek az, aki
Könny nélkül megállja,
Hogy jóságos szent szívét
Krisztus így kitárja,
Hogy öleli karjait

A kereszt két szára,
Hogy lehajtja szent fejét
Ily ágy vánkosára.”

Jámbor lélek valahány
Nézi ezt az ágyat,
Tüstént rája szállani
Érez égő vágyat,
Mint az éh sólyommadár
Zsákmányára rácsap:
Véres hússal fogja meg
Madárfogó rácsa.

Itt a lélek felkiált,
Szinte esztét vesztvén:
„Ó te véres bíborágy!
Ó szerelme s testén
Értem vérző szent sebek!
Hogy nem érzem ezt én? (423. vége)
Mért nem függök én is itt
Halálos keresztjén!

Már ha megtagadtatott
Tőlem e halál itt,
Szegény szívem legalább
Más keresztet áhít:
Sóhajtozni Krisztusért,
Sírni mindhalálig,
Míg lelke e keserű
Világtól elválik.” –

Sóhajtozás, nyögdelés,
Könny és keserűség:
Kenyere lesz már neki
S édes gyönyörűség.
Vértanúvá teszi már
A lelket a hűség,
Egyre jobban érezi
Annak keserűjét.

Ekkor mindent, ami föld,
Megvet immár végkép,
Mert méregnek érzi már
Világ édességét.
De a Nóna hozza el

Életének végét:
A testnek a szeretet
Kettétöri fékét.

Mert már: „Elvégeztetett”
Hallja a keresztrül:
Nónakor az Úr végső
Sóhajtása rezdül.
Mintha vele halna meg
Ő is mindenestül,
Szívét veri mint a nyíl
Ez a szó keresztül.

Ezt a gyilkos nyíllövést
Immár ki nem állja: (427. vége)
Érte jó (mint mondva volt)
Boldogok halála.
Kapuit a mennyország
Azonnal kitárja,
Láttatja már, hogy övé
Szentek koronája.

Rékviem nem illeti,
Sem sirató ének:
„Vigadozzunk” kezdete
Az ő miséjének.
Mert akik egy mártírért
Istent esdenének,
– A Dekrétum mondja így –
Méltatlant tennének.

*Édes lélek, üdvözlégy,
Üdv, te édes rózsa,
Üdvözlégy, szép lilium,
Kies völgy lakója!
Földi szenny és rothadás
Visszapergett róla.
Boldog halál, szent halál
Lett a búcsúzója.*

Az óhajtott nyugalom
Immár boldog részed.
Jegyessednek karja közt
Van a pihenésed.
Átadhatod magad e

Lelki ölelésnek
S édes ajka csókjából
Szívhatod a mézet.

Szemed csatornái már
Nedvüket ne öntsék,
Szedheted már szabadon
Reményed gyümölcsét, (429. vége)
Mert akivel megúszta
Világ vízözönjét,
Csókjaival mossa le
Fájdalmaid könnyét.

Édes lélek, ugyan mondd,
Tovább miért sírnál?
Itt vagy már a mennyei
Boldogságos célnál.
Tied az Egyetlenegy,
S te övé vagy immár,
Ennél többet, különbet
Kívánni se bírál.

*

De már végzem versemet,
Ne legyek unalmas.
Mert ha mind elmondanám,
Milyen nyugodalmas,
Milyen édes ott a lét,
Milyen diadalmas,
A kaján még csalónak
S hazugnak szidalmaz.

Drága testvér, higgy nekem:
Mondjon bárki bármit:
Te szívedből, szorgosan
Kövesd ez új mártírt.
És ha úta mind az ő
Nyomaiban járt itt:
Megtanulhadd zengeni
Vértanúk dalát is.

Sűrűn mondjuk ezt a dalt,
Én jámbor nővérkém,
Így az élet útjait
Megláboljuk békén,

Mert, aki e dallamnak (431. vége)
Örvend édességén,
Befogadja Jézus és
Mária a végén.

Hát a szíved, nővérkém,
Úgy citarizáljon,
Könnyel keresztelődjék
És mártírizáljon,
Egész szívvel Krisztusnak
Addig muzsikáljon,
Hogy vele majd örökké
Együtt jubiláljon.

Panasz ott már véget ér,
És a könny leszárad,
Mert választott tagja léssz
Angyalok karának.
A mennyei kórusba
Énekelve szállhatsz,
Boldog szép menyasszonya
Az örök Királynak. (433, vége)